

Förändringar i K-samsöks protokoll 1.0 till 1.1

Detta dokument dokumenterar förändringarna i K-samsöks protokoll. Det handlar i första hand om tillägg, men vissa parametrar har tagits bort då de används av få eller inga aktörer, och är lätta att mappa om. Flera olika objektstyper ligger kvar för att vara bakåtkompatibla med portar som inte hinner skrivas om, och för att inte göra allt för stora förändringar samtidigt. De stora tilläggen är objektstyperna **Agenter**, **Koncept** och **Event**, vilket kan sägas semantisera K-samsök ytterligare. Kontexterna ändras också till att vara mer allmängiltiga och fungera även för Agenter och Event (Koncept har inga kontexter i nuläget).

Eftersom de nya objektstyperna är av allmängiltig karaktär (samma person kan t ex figurera i flera databaser, liksom Eventen) så är det viktigt att man kan hantera detta med SameAs-relationer med hjälp av Auktoriteter och så småningom ska dessa visas som ett och samma objekt. Man kan t ex relatera Agenter med SameAs-relationer till Libris som i sin tur relaterar till VIAF, men det kommer också att behövas branschspecifika listor. I ett första steg skördas Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museets (LSH) person och organisationmodul ur sin samlingsdatabas och matchas mot Libris personlista.

Libris personauktoriteter är i sin tur (till viss del) relaterade till Wikipedia. Om en person ur LSH:s samlingsdatabas också finns i Libris auktoritetslista knyts de ihop med en SameAs-relation. Om samma person också återfinns i Wikipedia relateras den som isDescribedBy. Objekt länkas med fördel till Wikipedia för en tydligare och utförligare beskrivning av objektet.

Samtliga objektstyper i K-samsök

Samtliga objektstyper i 1.0 klassas som Fysiska ting. Samtliga Agenter, Event och Koncept är tillägg. ObjektSuperType och ObjektType är styrda listor (RDF-resurser).

itemSuperType	itemType
Fysiska ting	Föremål
Fysiska ting	Objektavbildningar (Utgår och ersätts av Foto eller Dokument beroende på material)
Fysiska ting	Fotografi
Fysiska ting	Interaktiv resurs
Fysiska ting	Film/video
Fysiska ting	Ljud
Fysiska ting	Dokument
Fysiska ting	Karta

Fysiska ting	Byggnad
Fysiska ting	Fornlämning
Fysiska ting	Konstverk
Fysiska ting	Bok
Fysiska ting	Kulturmiljö
Fysiska ting	Samling
Fysiska ting	Ritning
Fysiska ting	Teckning
Agent	Person
Agent	Organisation
Agent	Grupp
Event	Historisk händelse
Event	Utställning
Koncept	Koncept

Objektstyperna som klassas som Fysiska ting är oförändrade förutom att Objektsavbildningar utgår. Objektstyperna (samtliga utom Koncept) omfattas av kontext och relationer vilka listas nedan. Agenter, Event och Koncept är tillägg i denna protokollversion.

Agenter

Eftersom Agenter är aktörer (omfattar både personer, organisationer och grupper) finns behov av kontexter som hanterar liv, verksamhet och död. Kontexterna har ändrats till att bli mer allmängiltiga create-interaction-destroy (med underkategorier), för att underlätta detta (se nedan). Det finns också behov av flera olika nya relationer med anledning av de nya objektstyperna t.ex. för att beskriva släktskap. Dessa listas nedan.

Parametrar för Agenter

itemSuperType	foaf:agent	
itemType	foaf:person, foaf:organization, foaf:group	
NameAuth	Auktoritet för namn, t ex KB. Används tillsammans med nameld.	
Nameld	Auktoriserat ID	
Name	foaf:name Allmänt ostrukturerat namn för fritextsökning	

firstName	foaf:firstName Förnamn	
surname	foaf:surname Efternamn	
fullName	foaf:fullName Förnamn+blanksteg+Efternamn	
Alternativa namnformer	Anger om det finns flera namnangivelser på samma person	T.ex. flicknamn
gender	foaf:gender Kön. Kvinna, man, Trans eller okänd	
title	foaf:title Titel, t ex "Disponent".	
organisation	foaf:organization	Anges enbart om ObjektType är Organisation

Nya kontext och relationer anpassade för Objektstypen Agenter

ContextType. Skapa/1300 Födas	Kontext för att beskriva plats och tidpunkt för en Agents födelse (se nedan)	Pekar på tid och platselement enligt tidigare protokoll.
ContextType. Interagera/2900 Verka	Kontext för att beskriva plats och tidpunkt för en Agents verksamhet (se nedan)	Pekar på tid och platselement enligt tidigare protokoll.
ContextType. Upphöra/3400 Avlida	Kontext för att beskriva plats och tidpunkt för en Agents död (se nedan)	Pekar på tid och platselement enligt tidigare protokoll.
Roll	Roll för Agenten i ett specifikt kontext, t.ex. beställare. Ska inte förväxlas med titel som är generell. (se nedan)	rdf
relation parent-child (BIO)	Beskriver släktrrelation mellan Agenter.	Kombineras med parameter "Gender" för mer specifik relation t.ex. om en Agent är Kvinna och har relationen Parent till en annan Agent är hon mamma.
relation HasParticipant-WasPresentAt	Beskriver relation mellan Agent (och fysiskt ting) och	t.ex. Gustav II Adolf-HasParticipant- Slaget vid

	Event (se även nedan under Event)	Lützen
--	-----------------------------------	--------

Observera att eftersom alla objektstyper mappas genom samma protokoll finns också alla tidigare parametrar i K-samsöks protokoll att tillgå.

Event

Event är händelser av makro-karaktär, som historiska händelser, bröllop, slag, utställningar etc som är avgränsningsbara i tid och rum. De ska inte blandas ihop med kontexterna som är händelser i ett enskilt objekts livscykel.

Objektstypen är ny och hämtar inte några parametrar från tidigare element

Title	Titel på en historisk händelse, utställning eller liknande	T.ex. "Slaget vid Lützen", eller "Härskarkonst. Napoleon. Karl Johan. Alexander"
Beskrivning	Beskrivning av eventet	
ContextType. Skapa/1100 Designa	Eventet utställningar	Pekar på tid och platselement enligt tidigare protokoll samt Agent
ContextType. Skapa/1200 Producera	Eventet utställningar	Pekar på tid och platselement enligt tidigare protokoll samt Agent
ContextType. Skapa/1300 Starta	Eventen utställningar och historiska händelser	Pekar på tid och platselement enligt tidigare protokoll samt Agent
ContextType. Upphöra/3300 Sluta	Eventen utställningar och historiska händelser	Pekar på tid och platselement enligt tidigare protokoll samt Agent
relation HasParticipant-WasPresentAt	Beskriver relation mellan Agent samt fysiskt ting och Event (se även ovan under Agent)	t.ex. Gustav II Adolf-HasParticipant- Slaget vid Lützen eller Bröllopsklänningen X – WasPresentAt – Bröllop Y

Koncept

Koncept (SKOS Concept) är företeelser som inte är avgränsningsbara i tid och rum. T ex Vikingatid, Stormaktstid, Sjöfart etc. Dessa objektstyper används huvudsakligen för att göra mappningar från museer med ett visst ansvarsområde (t ex Historiska museet=Medeltid/förhistorisk tid). Koncept kopplas med fördel direkt mot Wikipedia.

Kontext

ContextType modifierats och specificerats och kommer även fortsättningsvis finnas i rdf-format som en resurs. För att avgränsa dessa läggs ContextSuperType till vilka också finns som rdf-resurs. Om man har flera personer under t.ex. ContextType Skapa/Producera avskiljs dessa genom de olika rollerna som läggs till Agenten. På så sätt kan flera kontexter knyts till samma objekt. ContextLabel beskriver vad som ryms inom ContextTyperna och vid behov kan dessa anges i fritext. Relationen mellan ett fysiskt objekt och en Agent ligger i Rollen vilken finns tillgänglig som RDF och kan utvecklas vid behov.

OBS! Ett problem som återstår att lösa är hur man anger t.ex. två olika brukare till samma Fysiskt ting.

ContextSuperType	ContextType	ContextLabel	Roller
1000.Skapa (create)	1100.Designa (skapa förutsättningar för att något ska bli till)	Formge, Skissa, Uppfinna, Beställa, Komponera, Rita, Konstruera, Skapa förstudie	Beställare, Kompositör, Författare, Arkitekt, Uppfinnare, Scenograf, Formgivare, Konstruktör, Producent, Arrangör, Regissör. <i>Producenter av immateriellt kulturarv.</i>
	1200.Producera (att skapa någonting konkret)	Tillverka, Färdigställa, Modifiera, Fotografera	Fotograf, Målare, Byggare, Byggmästare, Byggherre, Gravör, Myntmästare, Konstnär, Snickare, Murare, Tekniker, Förläggare, Publicist, Musiker, Skådespelare, Tryckare, Påskrift av, Producent. (Vid osäkerhet: Tillverkare) <i>Produktion av materiellt kulturarv.</i>
	1300.Starta	(Event) Utspela sig	

		(Agenter) Födas,	
2000.Interagera (interact)	2100.Hitta	Hitta, Påträffa	Upphittare
	2200.Överföra	Överföra, ge/skänka, förvärva, deponera, accedera, röva (krigsbyte), tappa, deponera (i marken), försvinna	Förvärvare, Förmedlare, Köpare, Säljare, Generalagent, Givare, Deponent, Återförsäljare, (Roll för krigsbyte?)
	2300.Undersöka och beforska	Undersöka, inventera, konditionsbeskriva, gräva, konservera, analysera, dokumentera, samla in,	Inventerare, Grävare, Undersökare, Konservator, Arkivbildare, Intervjuare, Upptecknare, Informant
	2400.Äga	Äga, förvalta, äga immateriellt	Ägare, Upphovsrättsinnehavare, Patentinnehavare
	2500.Använda	Bruka/nyttja/använda, bo	Brukare
	2600.Reproducera	Avbilda, rita av/måla av, fotografera av eller reprofotografera	Fotograf, Skanneroperatör, Bildredaktör, Konstnär
	2700.Visa	(Fysiskt ting och Event)Visa upp, Ställa ut, Publicera	
	2800.Verka	(Agenter) Regera, Vara anställd, Ta ett uppdrag, Vara gift	Uppdragsgivare, Arbetsgivare, Beställare, Gift med
3000.Upphöra (cease)	3100.Avföra	Förstöra, gallra, kassera	
	3200.Avsluta	(Event) Utspela sig (Agenter) Dö, Lägga ner	

Mapperingstabell: nuvarande kontexter till nya kontexter

ContextType, version 1.0	ContextSuperType	ContextType, version 1.1	ContextLabel	Roller
create (tillverkad)	1000.Skapa	1100.Designa eller 1200.Producera beroende på vilken form av skapande	Alla ovan angivna ContextLabel	Alla ovan angivna roller
find (funnen)	2000.Interagera	2100.Hitta	Hitta, Påträffa	Upphittare
use (brukad)	2000.Interagera	2500.Använda	Bruka, nyttja, använda	
explore (undersökt)	2000.Interagera	2300.Undersöka och beforska	Undersöka, inventera, konditionsbeskriva, gräva, konservera, analysera, dokumentera, samla in,	Inventerare, Grävare, Undersökare, Konservator, Arkivbildare, Intervjuare, Upptecknare, Informant
transact (deponerad)	2000.Interagera	2200.Överföra	Överföra, ge/skänka, förvärva, deponera, accedera, röva (krigsbyte), tappa, deponera (i marken), försvinna	Förvärvare, Leverantör, Köpare, Säljare
own (ägd)	2000.Interagera	2400.Äga	Äga, förvalta, äga immateriellt	Ägare, Upphovsrättsägare,
exist (belägen)	1000.Skapa	1200.Producera	Tillverka, Färdigställa, Modifiera, Konstruera	Målare, Byggare, Byggmästare, Byggherre, Gravör, Myntmästare, Konstnär, Snickare, Murare, Tekniker, Förläggare, Publicist, Tryckare, Påskrift av.

				<i>Produktion av materiellt kulturarv.</i>
reproduced (fotograferad)	2000.Interagera	2600.Reproducera	Avbilda, rita av/måla av, fotografera av eller reprofotografera	Fotograf, Skanneroperatör, Bildredaktör, Konstnär
destroyed (försörd)	3000.Upphöra	3100.Avföra eller 3200.Ej ta tillvara	Förstöra, gallra, kassera	

Relationer

Property (relation)	Domain (från)	Range (till)
1. HasImage	FT:Objekt	FT:Bild
2. IsRelatedTo	FT:Bild	FT:Objekt
1. HasPart	FT:Samling	FT:Objekt
2. IsPartof	FT:Objekt	FT:Samling
1+2 SameAs	any	any
1. ContainsObject	FT:Objekt	FT:Objekt
2. IsContainedIn	FT:Objekt	FT:Objekt
1+2. HasBeenUsedIn	FT:Objekt	FT:Objekt
1. HasParent	FT:Objekt	FT:Objekt
2. HasChild	FT:Objekt	FT:Objekt
1. HasObjectExample	FT:Objekt	FT:Objekt
2. IsObjectExampleFor	FT:Objekt	FT:Objekt
1. HasFind	FT:Objekt	FT:Objekt
2. IsFoundIn	FT:Objekt	FT:Objekt
1. Describes	FT:Text	Fysiskt ting, Agent, Event
2. IsDescribedBy	Fysiskt ting, Agent, Event	FT:Text
1. ContainsInformationAbout	FT:Text	Fysiskt ting, Agent, Event
2. IsMentionedBy	Fysiskt ting, Agent, Event	FT:Text
1+2 IsRelatedTo (båda riktningarna)	any	any
1. Visualizes	Fysiskt ting, Agent, Event	FT:Video, FT:Bild
2. IsVisualizedBy	FT:Video, FT: Bild	Fysiskt ting, Agent, Event

När nya typer av objektstyper införs behövs nya relationer t.ex. för att beskriva förhållandet mellan två personer. De nya eller reviderade relationerna på objektsnivå är:

Property (relation)	Domain (från)	Range (till)
HasParticipant	Event E5	Agent E39, Physical Thing E18
WasPresentAt P121	Agent E39, Physical Thing E18	Event E5
Parent (BIO)	Agent E39 (foaf:person)	Agent E39 (foaf:person)
Child (BIO)	Agent E39 (foaf:person)	Agent E39 (foaf:person)
Visualizes	Physical Thing E18	(any)
IsVisualizedBy	(any)	Physical Thing E18

Ändringar i befintliga objektstyper och relationer

Tidigare har utställningsinformation mappats som Interaktiv resurs. Eftersom en utställning ryms i begreppet Event ska denna typ av information mappas om mot Event istället.

Mappningstabell för relationer CIDOC-CRM gentemot K-samsök (relationer i kontexter)

Property (relation)	Domain	Range
HasKeeper P49	Physical thing E18	Agent E39
HasOwner P51	Physical thing E18	Agent E39
RightsHeldBy P105	Physical thing E18	Agent E39
IsCurrentOrFormerMemberOf P107	Agent E39 (foaf:person)	Agent E39 (foaf:organization)
HasCurrentOrFormerMember P107	Agent E39 (foaf:organization)	Agent E39 (foaf:person)
HasCreated P94	Agent E39	Physical thing E18
WasCreatedBy	Physical thing E18	Agent E39